

האירוע מתאפשר הודות לתמיכת

Julius Bär

הגלריה האוניברסיטאית לאמנות
ע"ש גניה שרייבר ויד מישל קיקואין
הפקולטה לאמנויות ע"ש יולנדה ודוד כץ
אוניברסיטת תל אביב

נימוסי שולחן

Table Manners

آداب الطعام

אמנות ♦ תיאטרון ♦ קולינריה

Art ♦ Theatre ♦ Food

فن ♦ مسرح ♦ طعام

אוצרת אמנות חזותית: נירית נלסון

אוצרים: ד"ר ספי הנדלר וד"ר שרון אהרונסון־להבי
הפקולטה לאמנויות, אוניברסיטת תל אביב
ע' אוצר: יפעת פרל
אוצרת אמנות חזותית: נירית נלסון
ע' אוצרת: סמדר צוק
אוצרת קולינרית: רונית ורד

טעם הגבול הטוב

נירית נלסון

וירג'יניה וולף כתבה בספרה חדר משלך: "אינך יכולה לחשוב כהלכה, לאהוב כהלכה, לישון כהלכה, אם לא אכלת כהלכה". משפט זה מגלם את ההכרה כי האוכל אינו רק תנאי הכרחי לשרידות אנושית – הוא רובד בסיסי לקיום תבוני, ליצירת חברה אנושית ולתקשורת בין-אישית. החוקר קלוד פישלר קובע כי אדם אינו ניזון רק מאבות המזון אלא גם מהערך הטמון באוכל – מסמלים, מפנטזיות וממיתוסים המטעינים אותו ברבדי משמעות והופכים אותו לאמצעי תקשורת. עוד הוא מציין שרגישויות למאכלים מסוימים בעולם המערבי קשורות בעודפות (ולא בחוסר), שמולידה פתולוגיות חדשות. נראה שהגוף שלנו שכח לתת לנו רמזים מה כדאי לנו לאכול ומעל לכול מתי עלינו להפסיק לאכול.

בבסיסה של תערוכה זו ניצבת ההכרה כי הימנעות קיצונית מאוכל מצד אחד, לצד צריכה שלו בעודפות מוגזמת מצד שני, הן שתי חריגות מדרך האמצע, הנפגשות באותו מרחב שחצה את גבול הטעם הטוב. המלאות המוגזמת היא מחסור של ריק, ואילו הריקנות המוחלטת היא עודפות מוגזמת של החסר.

ההתנזרות המוחלטת מאוכל כמעשה אמנותי פרכורמטיבי שחרג מגבולותיו היא ציר העלילה של הסיפור אמן הרעב (1922) של פרנץ קפקא. גיבור הסיפור צם מול קהל צופים במשך ארבעים יום, עד שהקהל מואס בהופעה. האמן ממשיך לצום בבלוב קרקס במסדרון המכיל רק קש. יום אחד פקח מוצא מתחת לקש את האמן על ערש דווי ושואל אותו מדוע לא אכל. האמן משיב כי אילו היה מוצא אוכל לטעמו היה אוכל ולא עושה מעצמו ספקטקל ומת.

באחרית ימי, ברגע הסף בין החיים למוות, ג'ון קייג' בחר לעסוק בביטול הגבול בין אוכל לבין ייצוג באמנות כאשר הפך אותו לחומר גלם של עבודתו הלכה למעשה. בסדרה "הרישומים האכילים" הוא יצר סדרת ניריות אכילים ממזונות שונים שליקט ומצמחי מרפא סיניים שלהם נזקק להתמודדות עם כאבי מחלתו. מיכאל סילבר, שהיה השף הראשי בגרנדר מוזיאון קפה, רכש את אחת העבודות מהסדרה ותלה אותה בבית הקפה לצד התפריט. כאשר חגג את עזיבתו בישל את הרישום והגיש אותו כמרק לחבריו בבית הקפה. האמנות נרקחה למזון והשלימה את המהלך הקונספטואלי שהגה קייג'.

במסגרת תערוכה זו מוצגים שני מחזות של ז'אנין וורמס (Jeannine Worms), "קפה ועוגה" ו"המתכון". שני המחזות בנויים סביב תקשורת בין שתי נשים שתוך כדי עיסוקן המוגזם באוכל – פעם באכילת קינוחים ופעם בבישול מנה עיקרית – הן ממפות את ההיררכיה החברתית שבה הן נתונות. בראשון העודפות והנהנתנות היא כה גדולה עד שהניואנסים של טעם נמחקים, ואילו בשני התבשיל נשרף – דבר המוביל למעשה אלים. העיסוק באכילה מהדהד את אופי הדמויות – במקרה אחד כנועות ובאחר מרדניות.

ביצירות המוצגות בתערוכה אנו מתוודעים לכך שהרזון קשור למגבלה שהאמן לוקח על עצמו. כיוון שהוא מרחיק עם בחירתו מעל ומעבר למקובל, הוא נפגש בעודפות, אשר באה לידי ביטוי בעקביות של פעולתו ובתוצאה החזותית: בצבעוניות, בקומפוזיציה ובבחירת החומרים. היוצרים והיוצרות בתערוכה נותנים ביטוי להיבטים גופניים, לביקורת חברתית ופוליטית, כמו גם למופעי עודפות באמצעות גבינה, זיתים, נקניק, עוגיות ושוקולד.

מירצה קנטור | Mircea Cantor

יליד רומניה, 1977, חי ועובד בפריז. זוכה פרס מרסל דושאן לשנת 2011. עבודותיו כלולות באוספים בינלאומיים, בין היתר של המוזיאון לאמנות מודרנית ניו יורק, המוזיאון הלאומי לאמנות מודרנית מרכז כומפידו, פריז, ומוזיאון ישראל בירושלים. קנטור עוסק בעבודותיו בסממנים הנוצריים שהפכו לחלק מהתרבות העולמית ובמאפייני הטקסים החברתיים שנוצרים סביב אלמנטים דתיים.

Stranieri, 2007/2016

השולחן, ועליו 49 כיכרות לחם ו-49 סכינים, הוקם על ידי האמן בחלל הגלריה האוניברסיטאית לרגל התערוכה "נימוסי שולחן". קנטור מתייחס לתולדות האמנות המערבית ומייצר מונומנט סימבולי לסעודה האחרונה של ישו – בדיקה לתפיסה הנוצרית, המבוססת בסקרמנט המיסה, שממשילה את גופו של ישו ללחם הקודש ואת היין לדמו. היצירה מציגה עשרות כיכרות לחם, שסכין נעוץ במרכזה של כל אחת מהן, ומדמה פציעה גופנית שמתוכה נשפך מלח כדם. אופן הצבה זו של היצירה על השולחן, כמו גם ממדי השולחן, סוטים מן הדימוי הנפוץ של סעודה. קנה המידה מרחיב את רעיון המפגש בסעודה לכדי מארג חברתי שיתופי וקולקטיבי של הזרים, Stranieri, כשם העבודה.

הגעתו של מירצה קנטור לארץ התאפשרה הודות לתמיכה של המכון הצרפתי לתרבות.

אבי סבח | Avi Sabah

יליד ישראל, 1977. בוגר האקדמיה בצלאל, ומשנת 2006 מכהן בה כמרצה במחלקה לאמנות. בשנת 2005 נמנה עם מקימי גלריה "ברבור" בירושלים – גלריה חברתית לאמנות עכשווית – והיה אחד ממנהליה עד שנת 2015. עבודותיו כלולות באוספים רבים. הציג בתערוכות יחיד ובתערוכות קבוצתיות רבות בארץ ובעולם – בלונדון, טוקיו, ניו יורק, המבורג ועוד.

ארובות, רישום מטוגן, 2017-2018

את "הרישומים המטוגנים" החל סבח ליצור ב-2014 והוא ממשיך בכך עד היום בעקביות. עבודות אלו נוצרו בעקבות תערוכה שכללה גוף תאורה חזק שהביא לשינוי הצבע ביצירתו של סבח, שהייתה

תלויה במקום. בעקבות השינוי האקראי שיצר הספוט, עבר סבח לשימוש בשמן וטיגון כחלק מתהליך היצירה. סבח מעיד על כך שהשמן מוכר לו מבדיחות על בישול מרוקאי שמתחילות בשורה "קודם כול לשפוך בקבוק שמן", כמו גם משמן מכונות שנתקל בו בצבא בתור תותחן. במסגרת "המעבדה המוזרה שהיא הסטודיו" סבח חשב שכדאי לטגן, אם כבר משתמשים בשמן. הבסיס הוא שמן פשתן שבו משתמשים לצירוף יחד עם שמן בישול. לאחר שהניירות הושרו בשמן הם מטוגנים על פלדת נחושת. סבח מגדיר את הצבעוניות המתקבלת כגוון של צ'יפס-טור-קלף. לדבריו, הטיגון כרוך תמיד בתחושות של משיכה ודחייה. אנחנו אוהבים לאכול מזון מטוגן, אך גם יודעים שהדבר עלול להזיק לבריאותנו. גם המגע של השמן יכול להזין את העור, אך במקביל יוצר שכבה שגורמת לנו לרתיעה. מתוך המצע המטוגן סבח שולה אסוציאציות ומתחיל לרשום. הדימויים הראשונים הם אבני אקווריום ולצדם סולם ועצים למדורה, ובראש הרישום מופיע וילון בצבע אדום-דם. הדימוי המרכזי והדומיננטי ביותר הוא דיוקן – תמיד דיוקן עצמי, לדברי האמן – שבו מורגש כיצד הרישום הופך לפריך יותר ומדמה צבעוניות של אקלים חם.

מיכאל בורמנס | Michael Borremans

יליד בלגיה, 1963, חי ועובד בגנט. למד במכללה לאמנויות ומדעים צילום והחל לעסוק בציור במהלך התואר השני באמנות. טכניקת הציור שלו מתבססת על אמנות מהמאה השמונה-עשרה, כמו גם על עבודותיהם של אדוארד מאנה, אדגר דגה ודייגו ולאסקז. בשנים האחרונות החל להשתמש בתצלומים כבסיס לציוריו וכמקור השראה – הן שהוא עצמו צילם והן תצלומים ישנים של אנשים ונופים. עבודותיו מוצגות באוספים ציבוריים ברחבי העולם, ובהם המכון לאמנות של שיקגו; מוזיאון לאמנות דאלס; המוזיאון הגבוה לאמנות, אטלנטה, ג'ורג'יה; מוזיאון ישראל, ירושלים; מוזיאון לאמנות מודרנית של העיר פריז; המוזיאון לאמנות עכשווית, לוס אנג'לס; מוזיאון לאמנויות יפות, בוסטון; המוזיאון לאמנות מודרנית, ניו יורק; הגלריה הלאומית של קנדה, אוטווה; מוזיאון סן פרנסיסקו לאמנות מודרנית; מרכז האמנות ווקר, מיניאפוליס, מינסוטה; Stedelijk Museum for Actuele Kunst (S.M.A.K), גנט.

Girl Eating, 2014

בורמנס נוהג בדרך כלל לעבוד במשך זמן רב על קבוצת רישומים בוז'מנית. רבים מרישומיו שמורים במגירות הסטודיו שלו ומוצגים רק כאשר הוא מרגיש כי סיים את תהליך העבודה. לדבריו, זהו תהליך של השתעשעות ושל אפשרות להציג מצבים שהם מעבר לאפשרי וליכולת מימוש. רישומים רבים מתאפיינים באווירה מלנכולית ורצינית, בתוספת אבסורד והומור.

ברישום המוצג בתערוכה זו הדמות מתוארת במחווה פשוטה כביכול: הבאת היד לפה במחווה של אכילה. בעזרת הקצנה של הכנסת היד מעט יותר מדי לתוך הפה, ובתוספת של צבע מים אדמדם בסמוך לכף היד, הדמות נראית כאילו היא אוכלת את עצמה. נראה כי דמות הנערה מצוירת פעמיים, וכך מעוררת מחשבה על תנועה רפטטיבית שלה, של האמן או של שניהם גם יחד.

מיה בלון | Maya Bloch

ילידת ישראל, 1978. למדה תולדות האמנות באוניברסיטת תל אביב. לאחר שנים כעוזרת האישית של האמן צ'יבי גבע, החלה לצייר בעצמה. דמויותיה מבוססות על תצלומים משפחתיים של זרים, אך לא על פי המונח המסורתי של "דיוקן" אלא כגופים מופשטים. יצירותיה נותנות ביטוי לדחף "להרוס" את הדמויות שאותן היא מציירת, בעודה "מוחקת" את התווים הספציפיים בעזרת צבע או קווקווים. בלון מעידה על יצירתה: "תמיד יש צורך לעצור את הקיים, למזער את הנוכחות שלי ביצירת העבודות, מנסה להיות לא מודעת למה שאני עושה".

ללא כותרת (הבר של שבורי הלב), 2016 ללא כותרת (מסעדת שלושת הירוקות), 2016 טורפות, 2008

ריבוי הדמויות הוא מוטיב חוזר בציוריה של בלון, וחלקן הופכות למעין רוחות רפאים המרחפות במרחבי הדף או הקנבס. מתוך עיסוקה בקשר שבין חברה ואוכל, הסצנות בציוריה נבנות לעתים קרובות סביב שולחן, כמו גם דרך ייצוג של אוכל או כלי אוכל. כך, למשל, העבודה **ללא כותרת (הבר של שבורי הלב)** מתאפיינת באווירה של מתח בין ניכור וקשר, כאשר בקבוק השתייה הוא נקודת האחיזה במציאות.

הזוג המתנשק על השולחן בציור **ללא כותרת**

(מסעדת שלושת הירוקות) הוא אינו בהכרח דימוי פיגורטיבי מבחינתה של האמנית, אלא עוד אובייקט הניצב על השולחן. לדברי בלון, "בציור רואים אמנם את הנרטיב שמעורר את הרגש, אבל השאיפה האמיתית שלי היא לצייר את הרגש עצמו".

זוהר גוטסמן | Zohar Gotesman

יליד ישראל, 1979. בוגר תואר ראשון במחלקה לאמנות בבצלאל וארכיטקטורה ותולדות האמנות באוניברסיטת בן גוריון. למד פיסול בשיש בשיטות מסורתיות בקארה שבאיטליה. בעבודותיו ניכר הידע שלו בתולדות הפיסול, היסטוריה מונומנטלית ומסורות תרבותיות. הציג בתערוכות רבות, ובהן: "סינדרום קארה", תערוכת יחיד בגלריה רוזנפלד, תל אביב (2014); "המערה" בגלריה האוניברסיטאית, אוניברסיטת חיפה (2013); "Dürer's Rhinoceros" בגלריית לירי ניימן באוניברסיטת קולומביה, ניו יורק (2010).

Cheesy Sculpture, 2018/2013

גוטסמן מתכתב עם מסורת הפיסול האקדמית ומגלף את שלוש הגרציות שהפכו לסמל ליופי. למרות כישוריו כפסל בשיש, הוא בוחר ליצור את הדימוי בעל האסתטיקה הקלאסית והעל־זמנית בחומר אורגני ברחלון: גושים גדולים של גבינת גראן פדאנה (מהמשפחה של גבינת הפרמזן). בפתיחת התערוכה מוזמנים המבקרים לטעום מהגבינה כחלק מאקט פרפורמטיבי. המבקר עומד בפני דילמה: הכניעה לתאוות האוכל בהכרח כרוכה בפגיעה בנשים המפוסלות, ומכאן גם ביופי.

רכישת גושי הגבינה התאפשרה הודות לסיוע של "גבינות באשר".

דורון רבינא | Doron Rabina

יליד ישראל, 1973. אמן, אוצר וכותב. החל מ־2017 משמש אוצר ראשי של מוזיאון תל אביב לאמנות. זוכה בפרס קיפר לאמן צעיר ובפרס שרת התרבות בתחום האמנויות לשנת 2008. בין השנים 2009-2001 שימש אוצר ראשי של גלריית המדרשה לאמנות בתל אביב. בשנת 2004 ייצג את ישראל בביאנלה 26 בסאו פאולו. בשנת 2013 הקים את "הירקון 19",

מרכז לאמנות, תרבות וחינוך בתל אביב. בין השנים 2009-2014 עמד בראש המדרשה לאמנות בבית ברל. תערוכתו הראשונה כאוצר הראשי של מוזיאון תל אביב, "בעיות השעה", הוצגה לאחרונה בבית הלנה רובינשטיין.

ללא כותרת (שיכור 1), 2007

ללא כותרת (שיכור 2), 2007

רבינא מתערב בז'אנר ידוע בתולדות האמנות – תיאור טבע דומם – ומהתל בו במכוון. במקור ציור הוואניסטי, שבמרכזם תיאורי טבע דומם, נועדו להעביר מסר דתי המעיד על זמניות הפירות בניגוד לנצחיות המאפיינת את החיים בעולם הבא. רבינא מתחקה בתצלומיו אחר משחק חברתי בסיומן של מסיבות רוויות אלכוהול, אשר בו מניחים על שיכור שנרדם דברי מאכל ואובייקטים שונים. הדמות הופכת לחלק מטבע דומם, אך רק לזמן קצוב, ולאחריו חוזרת לחיים. השינה משולה למוות רגע, וכך הדמות מנוכסת ומוקפאת לתיאור טבע דומם, הניצב לעיני הצופים והאמן.

ג'ניפר בר לב | Jennifer Bar Lev

ילידת ארצות הברית, 1948, חיה ועובדת בתל אביב. בר לב, בעלת תואר ראשון בבלשנות, מקשרת בין ניתוח משפטים ודיאגרמות של תחביר לבין אנליזה של חלומות. בעולמה התרבותי והאישי נוכחים אמי מפתח כמו פייר דלה פרנצ'סקה, לצד אביה ודמויות מדומיינות. ציוריה משלבים צורניות מודרנית מערבית, שחודרות אל הצופה באופן גרפי, בשילוב טקסטים מעומעמים שלקוחים מתוך חלומותיה. בר לב גדלה בארצות הברית בשנות המאבק הפמיניסטי והפנימה גישה זו ביצירתה.

דיוקן של אבא, 1995

חופרים, 1988

פיירור דלה פרנצ'סקה, 1989

הייצוג הוויזואלי בציוריה של בר לב מצטמצם ליחידות גיאומטריות, לפיגורות ולשפה הכתובה. הטקסטים באנגלית מתארים סיפורים קטנים ויומיומיים – חלקם מבוססים על חלומות או על הביוגרפיה האישית של האמנית.

ביצירה **דיוקן של אבא** מתואר סיפור חלומי שבו מופיע אביה של האמנית, ששירת בסיירת סקי בצבא האמריקאי בימי מלחמת העולם השנייה. למי שגויס ליחידה זו נאמר כי יישלח למשימה

שממנה ככל כנראה לא יחזור. מטרתם של חברי היחידה, שהתאמנו בטריאסטה באיטליה, הייתה לחסל את אדולף היטלר. הדיוקן התיעודי והעובדות הביוגרפיות וההיסטוריות מונחות כמעשה קולאז' במרכז טקסט, שמקורו בחלום שחלמה בר לב. חלום זה מספר על אמנית שהעליבה שוטר ונכלאה. היא מתכננת להמשיך לעבוד בכלא, שם היא מבצעת עבודות ניקיון בעזרת צינור באופן כה יסודי, עד שהיא יוצרת בריכה ובה אווזים ותנינים. היא מדמיינת שהתנינים יטרפו את האווזים ומחליטה לזרוק להם מבעוד מועד אווז אחד. איש מאפיה מזועזע מבזבז של בשר אווז משובח ודן אותה למוות. בר לב שרה שיר גראיי שאומר שהיא צעירה מדי בכדי למות ושהיא עדיין לא רכבה על סוסה כשאהוב לבה נמצא לידה.

ביצירה **חופרים** בר לב משתמשת באוכל באופן אלגורי להבעת ביקורת על כתיבת ההיסטוריה. בטקסט היא מתארת אנשים העוברים בחווה של כהי עור, אך בסופו הם מאכילים את הילדים בתפוחי אדמה לבנים.

ביצירה **פיירור דלה פרנצ'סקה** השיחה נסובה על אסתטיקה. האמן מגחך על בלונדינית שמתפעלת מצורת הגלידה המוגשת במכשח חברתי על יאכטה, שהרי ודאי שהצורה יפה: מדובר בעיגול. כל אחת מיצירותיה של בר לב מתארת מצב פנטסטי, אך גם אירוני, הנקשר למציאות במבע ביקורתי. האוכל מניע את העלילה או נקשר לפואנטה שלה.

טונגה | TUNCA

יליד איזמיר, טורקיה, 1982. למד במחלקה לגרפיקה בפקולטה לאמנויות יפות באוניברסיטת דולוז אילול (Doluz Eylül) והמשיך את לימודיו במחלקה לציור בפקולטה לאמנויות יפות באוניברסיטת מינאר סינאן (Mimar Sinan) באיסטנבול. בשנת 2006 הציג את תערוכת היחיד הראשונה בגלריה Artist באיסטנבול, ובאותה שנה זכה בפרס ראשון בתחרות ציור לאמנים צעירים, בגלריה Mac בטורקיה. מאז נערכו לו שורה של תערוכות יחיד, במקביל להשתתפות בתערוכות קבוצתיות רבות באיסטנבול, טורקיה; פריז; צרפת; אמסטרדם, הולנד; וסנט לואיס, ארצות הברית. כחלק מן הדור הצעיר של האמנים בטורקיה, עבודותיו מבטאות יצר פוליטי והתייחסות להקשרים היסטוריים, מתוך עיסוקו בסוגיות של זהות תרבותית ובתפועות חברתיות בארצו.

אוזאווה החל ליצור את הסדרה "נשק ירקות" בשנת 2001, ומאז היא התהווה ברחבי אסיה, אמריקה, אירופה ואפריקה. אוֹזָאוּה יוצר דיוקנאות של נשים המחזיקות כלי נשק, המיוצרים מרכיבים המאפיינים את המדינה ואת האזור שבו הן מתגוררות. הוא מבקש מנשים לקנות את המצרכים הדרושים להכנת מרק חם, ולאחר מכן מרכיב מאותם ירקות ומצרכים אחרים "נשק", שעמו הן מצטלמות. לאחר הצילום הוא "פורק" את כלי הנשק והמשתתפים מכינים את הסיר החם ושותים ארוחה יחדיו. פעולה זו יוצרת פארודיה על סצינת המלחמה, שמשתנה במהרה לסצינת חולין של ארוחה. תהליך זה מעודד תקשורת עם אנשים ברחבי העולם, אשר ההבדלים ביניהם משולים לתרבויות מזון שונות. לדעת האמן, "פירוק הנשק" נותר אמנם מחוץ לתצלום, אך מרמז על הקרבה האפשרית של השלום ומעודד את הקהל לחשוב על מקור העוינות הבין־אישית.

מתכון:

מרק קציצות דג מקרל / טוקיו

רכיבים:

דג קרל (אסייתי), כרוב סיני, ברדוק, גזר, פטריות שיטאקי, פטריות שימג'י, צ'קוואה (גליל צינורי של הדגים מבושלים), בצל ירוק, דייקון (צנון לבן יפני) א: 2 כפית רוטב סויה כהה, 2 כפית סאקה, 2 כפית יין אורז, 1 כף מיסו לבן, 1/2 ביצה, מלח, כרישה קצוצה, זנגביל
ב: 4 כוסות מרק דאשי, 1 כף, 4 כפית רוטב סויה כהה, 3 כפות מירין

תהליך:

1. קוצצים וטוחנים את הדגים ומוסיפים את החומרים מקבוצה א'.
2. חותכים ירקות בגודל של נגיסות.
3. מרתחים בסיר את החומרים מקבוצה ב' ומניחים את הדגים הטוחנים בתוך הנזל המתקבל. בתוך כך מגלגלים את עיסת הדגים לכדור.
4. מוציאים את הקצף שנוצר בשלב הקודם

כריקט "Desire" הוא סדרת ציורים המבוססים על המזון האהוב על פוליטיקאים חשובים במאה העשרים. טונג'ה מצייר בגרפיט תצלומים מן העיתונות, המתעדים ארוחות חשובות שבהן משתתף מדינאי נבחר. האמן החליט להתחקות אחר ההיסטוריה של האוכל דרך פריזמה של פוליטיקאים מובילים, אך להתייחס אליהם כנקודת מוצא למחקרו הקולני. אותם אירועים, מלבד היותם ארוחות "רגילות", הן ביטוי של התשוקה האישית, הספציפית והסימבולית של המנהיג. טונג'ה מוסיף למחקר החזותי וההיסטורי שערך במשך שנתיים גם התנסות מעשית, שכללה לימוד כיצד לבשל את הארוחות בעצמו. באופן זה הוא מנכיח בדימוי לא רק את האדם האוכל אלא גם את האמן באקט כפרפורמטיבי הרוקח את התשוקה של אחרים. הכריקט הושלם עם ספר אמן, המכיל מתכונים אלו.

טונג'ה בישל שניים מהמתכונים בנתיחת התערוכה בגלריה האוניברסיטאית הודות לשיתוף פעולה עם "החוג הצפוני", הבר הממוקם בסמוך לגלריה בכיכר אנטין. הגעתו ושהייתו של טונג'ה בארץ התאפשרה הודות לתמיכה הנדיבה של "ארטפורט".

ציושי אוֹזָאוּה | Tsuyoshi Ozawa

יליד יפן, 1965. למד ציור שמן באוניברסיטה לאמנויות ומוזיקה בטוקיו. בסוף שנות ה־80 החל לתעד את מסעותיו ברחבי העולם, כאלגוריה לתהליכים גיאופוליטיים ותוך מתן דגש ליחס בין אמנות למציאות. עבודותיו מוצגות באוספים ציבוריים חשובים, בין היתר במוזיאון הירושימה לאמנות עכשווית, יפן; הקרן לאמנות Kadist, פריז; צרפת, וסן פרנסיסקו, ארה"ב; מוזיאון לאמנות עכשווית בטוקיו, יפן; אוסף UBS לאמנות, ציריך; שווייץ. עבודותיו של אוזאווה נחנות באמירה סאטירית, תוך חידוש הרעיון של יצירתיות וקהילה.

ומוסיפים את שאר הירקות. מגישים עם בצל ירוק לאחר שכל החומרים כבר מבושלים כראוי.

נרדה אלורדו | Narda Alvarado

ילידת בוליביה, 1975. למדה ארכיטקטורה ופילוסופיה באוניברסיטת Nuestra Señora בלה'פז ותואר שני באקדמיה לאמנות באמסטרדם (Rijksakademie). השתתפה במספר ביאנלות לאמנות – בוונציה, בואנוס איירס, מוסקבה, סאו פאולו ולינץ. השתתפה גם בתערוכות קבוצתיות ברחבי העולם, ובהן בארגנטינה, ברזיל, ישראל, ספרד, ארצות הברית, צרפת, איטליה, גרמניה, אקוודור, יוון, איסלנד, צ'ילה, מצרים, טורקיה, אנגליה, שווייץ, אירלנד ועוד. פרסמה טקסטים על אמנות עכשווית באנגלית ובספרדית.

ירוק זית, 2003

עבודת הווידאו נעשתה בשיתוף פעולה עם המשטרה הבוליביאנית, במטרה ליצור אי-סדר בעיר עם אותו גוף האחראי על שמירת הסדר. השוטרים הבוליביאנים צועדים בשורה וחוסמים את הכביש הראשי של הבירה לה פז רק כדי לאכול באופן טקסי זית בודד הנעוץ בקיסם. אלורדו משלבת ביצירתה בין מעורבות פוליטית לבין אסתטיקה דאדאיסטית חסרת פשר. הכוריאוגרפיה המינימליסטית יוצרת סצנה סוראליסטית, כאמירה פרדוקסלית על מחאות הרחוב והמהומות, שהן חלק מחיי היומיום של בוליביה. בהקשרה המקומי של היצירה, המשטרה הבוליביאנית, אומרת האמנית, נחשבת כחלק ממעמד הפועלים ולא דווקא כחלק מן הממשלה. הקשר זה התברר בשנת 2003, כאשר הממשלה החליטה להעלות את מס ההכנסה, ואילו המשטרה יצאה במחאת נגד, שגבתה עשרות קורבנות בשורותיה. אלורדו משתמשת ברשויות הסדר כדי לסמן מחאה שקטה ולעורר את החברה ה"רדומה", לדבריה, בעידוד פעולות לא-תקינות כביכול, אבסורדיות ואף אנרכיסטיות שנעשות בשיתוף פעולה בין גופים ובמסגרת החוק.

בן הגרי | Ben Hagari

יליד ישראל, 1981. למד אמנות בתיכון לאמנויות תלמה ילין בנבעתים, שם החל ליצור עבודות וידיאו בהשראת מורי, גיא בן-נר ובועז ארד. בוגר לימודי תואר ראשון במדרשה לאמנות בבית ברל, ושנה לאחר שסיים את לימודיו החל לעבוד שם כמרכז תחום הווידאו. למד לתואר שני באוניברסיטת קולומביה, ניו יורק, שם הוא

מיכה לורי | Micha Laury

יליד ישראל, 1946. בשנת 1967 החל בפעילות אמנותית כאוטודידקט, ובשנת 1974 עבר לחיות ולפעול בפריז, צרפת. עבודותיו המוקדמות התאפיינו בדימויים אנטי-מלחמתיים ובדימויים גופניים-פיגורטיביים. בחלקם הוא עשה שימוש בשיבוש של ריהוט ביתי או בכריסת מרכיבו. משנות ה-70 החל ליצור עבודות המתאפיינות בשפה פוסט-מינימליסטית ועוסקות בבחינה ביקורתית של האובייקט האמנותי ברישום או במיצב.

אל תהיה חייל של שוקולד, 1969/1994

העבודה נעשתה לראשונה בשנת 1969, כמבט ביקורתי על מלחמת ששת הימים, דרך פסלוני חיילים יצוקים משוקולד. הביטוי "חייל של שוקולד" מופיע במחזה Arms and the Man של ג'ורג' ברנרד שאו כבר ב-1894 (פורסם ב-1898). המחזה מציג את הדיכטומיה בין החייל הגיבור לבין החייל המשתמט המחביא שוקולדים במקום תחמושת בנרתיקו וזוכה לכינוי מפי אהובתו: "חייל שוקולד שמנת". חנוך לוין השתמש בביטוי בשיר "בוא חייל של שוקולד", מ-1966, שנכלל מאוחר יותר ב"מלכת האמבטיה" כביקורת על הזחיחות שאכפה את הארץ אחרי הניצחון במלחמת ששת הימים. ביצירה של לורי הביטוי מקבל ממשות, ובו מוצגת פלוגת חיילים שלמה מורכבת מחיילים עשויי שוקולד. בשנת 1994 הזמין מוזיאון ישראל את המיצב פעם נוספת. באירוע הפתיחה של התערוכה הוזמן הקהל לאכול מהשוקולד בצורת החיילים. לאחר כשעה קלה נפגעו כל החיילים עד שלא נותר חייל עומד. ב"נימוסי שולחן" מוצגים חיילי השוקולד שנותרו מן התערוכה שהוצגה בשנת 1994 – חיילים ערופים וקטועי גפיים בתוך תיבה שקופה. דמויות אלו מייצגות את רגעי האימים של הקרב וגם משקפות את האקט הממשי של האכילה על ידי הצופים במוזיאון באותו אירוע פתיחה. היצירה, העשויה מחומר פיסול לא שגרת, אורגני, דורשת תחזוק מתמשך, אך גם מקבלת "פאטניה" עם השנים, עד כדי הדהוד של חומר אחר – טרה קוטה – ואיתו גם אסוציאציה לקבוצת חיילים אחרת.

מתגורר עם משפחתו עד היום. הגרי עוסק ביחס שבין הצופה לבין עבודת האמנות בעיקר דרך מדיום הווידאו באמצעות הדגשת הפערים בין ממד הזמן והמרחב בצילום ובמציאות. זכה בפרסים רבים, ובהם פרס הצטיינות ע"ש רפי לביא, המדרשה לאמנות, מכללת בית ברל; פרס האמן הצעיר, משרד המדע, התרבות והספורט; פרס חמי פרוכטר לאמן וידאו ישראלי בתחילת דרכו, מוזיאון תל אביב לאמנות; פרס חמי פרוכטר, פרס חדש לאמן וידאו שהוענק לראשונה ב-2015, ובמסגרתו הציג במקביל את תערוכתו במוזיאון תל אביב לאמנות ובמוזיאון רוז בבוסטון.

הסלמה, 2018

בעבודה זו, שנעשתה במיוחד עבור "נימוסי שולחן", הגרי עוסק בהכנעה בדרך של פירוק התנגדות פוליטית בהדרגה. התוכן מצליח לשנות את דעת הקהל תוך פירוק יסוד ההתנגדות שלב אחר שלב מבלי להאיר את התמונה השלמה. יצירתו של הגרי משתמשת בחומר הגולמי ליצירת הדימוי, בדומה לשיטות דומות בקולנוע אוונגרדי, כמו בסרטו של סטן ברקהאג' (Mothlight, 1963), שהופק ללא שימוש במצלמה אלא בטכניקה ייחודית של הדבקת כנפי עשים, פרחים ודשא ישירות לפילם 16 מ"מ. השימוש הישיר ללא תיווך מחזק את האמונה בדימוי. במקביל, התנאים הפיזיים שבו הוא נתון משנים אותו. במהלך הזמן הנורה מחממת את פרוסת הנקניק במקרן השקופיות, השומן נמס וצורתו משתנה. הדימוי הגדול המוקרן על הקיר מזמין התבוננות שקטה ובוחנת פרטים לאורך קווים וצורות, כמו זו הנשאבת באבן חלומות סינית.

חמזה חאלובי | Hamza Halloub

יליד טנג'ר, מרוקו, 1982. בשנת 2004 הגיע לבלגיה ללימודי אמנות, תחילה באקדמיה לאמנות HISK בגנט ולאחר מכן בבית הספר לאמנות La Cambre בבריסל, שם הוא מתגורר גם היום. חאלובי עוסק במגוון רחב של סוגי מדיום, כולל וידאו, צילום, פיסול ומיצב, בעודו בוחן מציאות אישית בהקשרים היסטוריים ופוליטיים רחבים יותר. חאלובי הציג בתערוכת יחיד רבות, ובהן "ציפיות צנועות" באנטוורפן, בלגיה (2011); "טבע דומם" בבוזאר בבריסל, בלגיה (2013); ו"מעבר" במוזיאון דה'פונט, הולנד. השתתף בתערוכות קבוצתיות במרכזי אמנות גדולים, ובהם המוזיאון הלאומי לאמנות מודרנית מרכז

כומפידו, פריז (2011); פסטיבל הווידאו הרביעי בקהיר, מצרים (2010); והביאנלה הבינלאומית הראשונה לנודי טהראן באיסטנבול, טורקיה (2008).

טבע דומם, 2013

חאלובי משתמש בקטלוג מקיף של עבודות הציור האיטלקי ג'ורג'ו מורנדי, שצייר טבע דומם בסטודיו שלו במשך כל חייו. בין דפי הספר הוא משלב אירועים חברתיים ופוליטיים שהתרחשו באותה תקופה. באופן זה העבודה מעמתת שני נרטיבים מקבילים, תוך שמירה על רצף הזמן ושכירת רצף המקום. העבודה משקפת את אחד הרגעים המכריעים בהיסטוריה, תקופה של מלחמות עולם ומהפכות, בעוד שהאמן ממשיך בשלו ודבק בציורי טבע דומם אנונימיים. לדברי חאלובי, יצירת אמנות בתקופה של אירועים פוליטיים סוערים היא מעשה פוליטי – ביטוי לכך שהאמנות תחייה בכל מצב ולא תיכנע למציאות.

סינדי שרמן | Cindy Sherman

ילידת ארצות הברית, 1954. אמנית בינלאומית פעילה, שפרצה כצלמת מובילה בשנות ה-70. התפרסמה כשנה אחרי סיום לימודי האמנות, בסדרת תצלומי שחור לבן, "תמונות מסרט ללא כותרת", המציגה דיוקנאות פיקטיביים בהשראת סרטים ומגזינים לצעירות. ב-1982 יצירתה כבר הייתה במוקד תערוכה שהוצגה במוזיאון העירוני באמסטרדם. השתתפה ב"דוקומנטה 7" בקאסל שבגרמניה ובביאנלה בוונציה. בתחילת שנות ה-90 הוצגה רטרוספקטיבה נודדת מיצירותיה, בין השאר במוזיאון ויטני לאמנות אמריקאית בניו יורק, וב-1995 הוענק לה פרס מקארתור.

ברבים מתצלומיה של שרמן מופיעה דמותה, אך אין אלו דיוקנאות עצמיים במובן המקובל. בסדרות תצלומים רבות היא מופיעה מחופשת או מוצבת בתוך סיטואציה מבוימת. בצורה זו היא חוקרת סטריאוטיפים על נשים ומעלה שאלות בדבר האופן שבו המבט לוכד וממלכ את דמות האישה.

ללא כותרת 182, 1987

בניגוד לרוב יצירותיה של שרמן, בתצלום זה לא מוצגת דמות. היצירה היא חלק מהסדרה "אסונות", שלדברי האמנית עוסקת ב"היפר-מכוער". היא מנסה לחקור מצבים לא מפתים או לא מושכים, שבעיניה חושפים יופי מעניין. ביצירה מתואר פרט מתוך סצינת אוכל העולה על גדותיה,

עד כדי יצירת דימוי כמעט אבסטרקטי.

שרמן, המותחת ביקורת תרבותית וחברתית בעבודותיה, משתמשת כאן בצבעוניות לא טבעיות כדי להצביע על החברה התעשייתית האמריקאית ומרמזת על התהליך המבוים. היא מציגה תאווה מוגזמת, הגורמת לכאוס באמצעות האוכל. בתוך אי הסדר מופיע בפינת היצירה לב לבן קטן.

פול מקארתי | Paul McCarthy

יליד ארצות הברית, 1945. נקודות ההתייחסות של מקארתי מושרשות במציאות האמריקאית, כמו סרטי וולט דיסני, הוליווד ותעשיית הסרטים האמריקאית, אופרות סבון וקומיקס. התבוננותו על התרבות שאליה הוא משתייך מאפשרת לו ליצור עבודות ביקורתיות וגרוטסקיות המתייחסות לחברה האמריקאית – כחברה צרכנית שבה תקשורת ההמונים ממלאת תפקיד מרכזי. עבודותיו של מקארתי הוצגו בתערוכות גדולות במוזיאונים מרכזיים ברחבי העולם, ובהם מוזיאון וויטני לאמנות אמריקאית, ניו יורק; מוזיאון הסטידליק, אמסטרדם; מוזיאון לאמנות מודרנית, שטוקהולם, ועוד. מקארתי השתתף באירועי אמנות בינלאומיים רבים, ובהם הביאנלה בוונציה והביאנלה בברלין.

הדילמה של פינקווי אף-צינור, 1994

בשנות ה-90 מקארתי בחר לבחון כמה סיפורי ילדים (לעתים עם חברו האמן מייק קלי) מזווית אחרת ולחשוף את הרבדים התחתונים שייתכן כי התקיימו מאחורי הקלעים של הסיפור. במקרה זה הוא בחן את הסיפור של פינקווי. לצד עבודת הווידאו, מוצגות מסיכות וחליפות זהות לאלו שעוטות הדמויות המככבות בסרט. העבודה מזמינה את הצופה להיכנס לנעלי של פינקווי ולחוות עמו את הדילמות בנוגע לתחזוקת הבית שבתוכו הוא מופיע. הדמויות בסרט משתמשות במאפיין הפיזי העיקרי שלהן, האף-צינור הגדול, כדי להיכנס לתוך צנצנות אוכל שונות ולבטא פורקן של יצרים. באופן זה נוצרת פרשנות לדילמה העיקרית של הדמות המקורית לגבי היותו כלי משחק או ילד "אמיתי". השימוש בסאונד המעומעם תורם ליצירת התחושה המציצנית אצל הצופה לעולם היצרים המוקצן של הדמות. האפקט שנוצר מרמז על תהליכים פסיכולוגיים של רגרסיה למצב של אינפנטיליות, הרס עצמי והתנהגות כפייתית.

הילה עמרם | Hila Amram

ילידת ישראל, 1976, למדה לתואר ראשון במדרשה לאמנות, מכללת בית ברל, ותואר שני באקדמיה לאמנות ועיצוב בצלאל. עבודותיה מייצרות סימביוזה בין חפצים לבין חומר אורגני, כתוצרה חזותית של מערכת היחסים בין האדם ובין הטבע. כמחקר מתמשך עמרם יוצרת "מעבדה אמנותית", המשמשת מרחב יצירתי שבו משתלבים תהליכים מתחומי הביולוגיה, הכימיה, האמנות והארכיטקטורה.

עמרם הציגה במספר תערוכות יחיד בישראל ובתערוכות קבוצתיות רבות ברחבי העולם. היא זכתה בפרסים רבים, ובהם פרס עידוד לאמנים של משרד התרבות והספורט; מענק לפרויקט מיוחד באמנויות של קרן יהושע רבינוביץ; מענק לפרויקט לאמנות חזותית של המועצה התרבותית של מפעל הפיס; מלגת קרן שרת של קרן התרבות אמריקה-ישראל; פרס למצוינות של האקדמיה לאמנות ועיצוב בצלאל.

מטבוליזם, 2018

עבור "נימוסי שולחן" עמרם מייצרת מיצב ייעודי לחלל הגלריה, ובו היא מציבה בתוך מקרר עוגות תעשייתיות חומרים טבעיים אורגניים לצד חומרים מלאכותיים דוממים. עמרם מתמקדת בעיצוב וביצירת טבע חדש, משובש, מבוקר או מעוצב, המציג היברידיות ומסמל את החברה העכשווית. עבודתה מדמה "מטבוליזם" תרבותי, שבו חילוף החומרים נע מן הטבעי לתעשייתי, וכן מן הצומח לדומם. אותו "מטבוליזם" משבש את התעשייתיות ופוגם בפונקציונליות.

הנס אופ דה בק | Hans Op de Beeck

יליד בלגיה, 1969. חי ועובד בבריסל. עבודתו כוללת פסלים, מיצבים, עבודות וידאו, תצלומים, סרטי אנימציה, רישומים, ציורים וטקסטים. עובד במגוון רחב של צורות אסתטיות – החל משפה חזותית מינימליסטית ועד לעיצובים מוגזמים. עבודותיו הוצגו בביאנלה לאמנות בוונציה, בביאנלה בשנחאי, בטריאנלה של איצי' ביפן ובאירועי אמנות בינלאומיים רבים אחרים. השתתף בתערוכות קבוצתיות רבות במוסדות מרכזיים, ובהם ריינה סופיה, מדריד, ספרד; מוזיאון סקוטסדייל לאמנות עכשווית, אריזונה, ארצות הברית; הגלריה לאמנות וייטצ'אפל, לונדון; PS1, ניו יורק, ארצות הברית; המוזיאון הלאומי לאמנות מודרנית, מרכז פומפידו, פריז; מוזיאון לאמנות שנחאי, סין.

כולם יחד עכשיו... 2005

הפרצופים המחייכים, והן בשל ההקשר החברתי של החטיף המוצע בהתכנסות חברתית. פרנק מזמינה את הקהל להתיז מים על העבודה. טיפות המים מאנישות את העוגייה ומדמות מצבי רוח שונים – כאילו מדובר באגלי זיעה או בדמעות של בכי.

מיה מוצ'בסקי-פרנס

ילידת ישראל, 1972. למדה עיצוב קרמי בבצלאל והמשיכה לתואר שני בלימודי קרמיקה וזכוכית, בקולג' המלכותי לאמנות, לונדון, אנגליה. עיקר יצירתה נעשית בתחומי הפיסול והמיצב. עבודותיה משתקות דימויים מן המציאות, תוך שימוש במניפולציות הנובעות מתהליך העבודה הפיסולי. מוצ'בסקי-פרנס היא מרצה במחלקה לעיצוב קרמי וזכוכית באקדמיה בצלאל. זכתה בפרסים רבים, ובהם: פרס חברת רוזנטל לעיצוב יודאיקה, בצלאל, מלגת קרן קלור ללימודי תואר שני בלונדון, פרס ליצרים בתחומי העיצוב מטעם משרד המדע, התרבות והספורט, פרס אנדי, וכן פרס אנדראה ברונפמן לאמנויות עכשוויות.

שונים, 2000

מיצב קרמי המייצר מטמורפוזת לכלי אוכל, פירוק של הכלי השימושי לאוסף פרגמנטים אבסטרקטיים. מתוך מחויבות עקרונית לחומר, פעולת הקרמיקה ומעשה היצירה, מוצ'בסקי-פרנס חושפת בעבודתה את האובייקט, אך משתמשת בטכניקה מסורתית למתוח את הצורה לנגד עיני הצופה ולהרחיקה מהכלי המוכר. האובייקטים הדומים הולכים ומשתנים ביחס קבוע ובאופן זורם וזולג, כאשר לכל אובייקט יש צורה וצבעוניות משלו. השינוי בכלי, במרקם ובצורה הברורה הופך מ"פגם בייצור" למבע אמנותי, כשיבוש של בית המלאכה המסורתי.

סרטון זה הוא דיוקן טרגיקומי של שלוש קבוצות של אנשים המשתתפים במפגשים חברתיים שונים. המצלמה נעה באיטיות לאורך שלושה שולחנות שונים, כאשר כל אחד מהם מתאר אירוע נפרד: הקבוצה הראשונה מורכבת מאנשים בשנות השבעים לחייהם הנאספים לאחר הלוויה ליד שולחן ערוך ועליו קפה ועוגות. הקבוצה השנייה משתתפת במסיבת חתונה מכוארת וכוללת את הכלה, החתן ובני משפחותיהם המתקבצים סביב שולחן. הקבוצה השלישית חוגגת מסיבת יום הולדת מעוצבת של הבורגנות המבוססת. בעבודה, המלחימה את שלוש הארוחות לאירוע אחד, האמן מייצר סוג של בדיה חזותית. בעיוות הזמן הוא מעורר את החושים ומאפשר לצופה להשתתף על הרגעים והדמויות הבורגניות הלבושות היטב ומצוידות בכללי הנימוס הנאותים, בניגוד לקולות המעוותים הנשמעים כנהמת חיות, וכך לתהות על טיב האירועים.

יעל פרנק | Yael Frank

ילידת ישראל, 1982. בוגרת BFA מטעם Cooper Union School of Art בניו יורק, ובעלת תואר שני, MFA, מטעם אקדמיה לאמנות ועיצוב בצלאל. עבודותיה יוצרות סביבות המשתתפות את המבקרים במצבי "אלבית" (פרויד), המאופיינים בשיבושים, בקיטועים ובעיוותים בלתי פתורים, תוך שימוש במגוון סוגי מדיום. פרנק הציגה בתערוכות יחיד ובתערוכות קבוצתיות בארץ ובחו"ל, בין השאר תערוכת יחיד בגלריה חזי כהן ("היו לה מוסר של שואב אבק ונשמה של מכונת הימורים", 2013), ותערוכת יחיד בגלריה לברנט בפולין, לובלין ("Party Poopers", 2012). זוכת פרס עידוד היצירה, בצלאל (2012), פרס למצוינות בפיסול, "The Eliot Lash Memorial Prize", קופר יוניון (2008). זוכת פרס קיפר לשנת 2017.

Double Trouble, 2017

באסטרטגיה שנעה בין ריאליזם לבין דמיון אירוני, העבודה יוצרת העתק מוגדל של "עוגיות סנדוויץ' חיוכים שוקו", הנמכרות על ידי "עלית", כביקורת על השילוב בין דימויים רגשיים לבין אובייקטים מסחריים. המוצר בצורת העוגייה מופיע ביצירה כחלק מסצנה חברתית – הן מעצם השילוב של העוגיות כצמד שבו נוצר דיאלוג פנימי בין

האירוע מתאפשר הודות לתמיכת

Julius Bär

תודות

